

'over de oligarchie die zij in korte tijd hebben ingesteld. Eindelijk is er dus eens een Japanner die er iets van zegt dat een Indonesiër op het ogenblik alleen maar een baantje bij het Binnenlands Bestuur kan krijgen, als hij familie van de regent of de *patih* is en dan nog alleen als hij een flinke bom duiten neertelt' ¹ –

een benoeming bij het binnenlands bestuur hield immers de zekerheid in van een vast en in de Indonesische verhoudingen niet onaanzienlijk inkomen. Men was bovendien van maart '43 af beschermd tegen de gevolgen van de prijsstijgingen: er werden toen door het Japanse militaire bestuur diverse toeslagen ingevoerd, waaronder een duurtetoeslag. Velen waren er die nadien via de Japanners een benoeming in het inheemse ambtenarenkorps nastreefden en zulks vooral omdat dezen in maart '43, toen zij de toeslagen invoerden, óók bekend maakten dat inheemsen die geen deugdelijke schoolopleiding hadden gevolgd, tot bestuursambtenaar benoemd konden worden wanneer zij persoonlijk daartoe geschikt werden geacht. Dezulken dienden dan eerst een ambtenarenexamen af te leggen. Dat was geen simpele zaak. In mei '43 werden de eerste examens afgenomen (de enige waaromtrent wij over cijfers beschikken): bijna achthonderd kandidaten kwamen op, ruim honderdtachtig slaagden voor hun schriftelijk werk, slechts twintig doorstonden een intelligentietest.

★

Van het midden van de jaren '20 af had Indië als onderdeel van het politie-apparaat de Politieke Inlichtingendienst gekend, de PID, die, rapporterend aan de procureur-generaal bij het Hooggerechtshof te Batavia, gefungeerd had als een politieke recherche. Deze had vooral de nationalistische groeperingen in het oog gehouden. Daarbij had zij o.m. gebruik gemaakt van inheemse spionnen die, als daar aanleiding toe was, de gangen van vooraanstaande nationalisten nagingen en zich ook wel in nationalistische groeperingen naar binnen trachtten te werken teneinde besloten vergaderingen bij te wonen.

Het Japanse militaire bestuur op Java ging er spoedig toe over, alle Nederlanders en Indische Nederlanders uit het politie-apparaat te verwijderen – de Indonesische politie-functionarissen werden gehandhaafd,

¹ J. B. Bouwer: Dagboek, p. 118 (9 okt. 1942).